శ్రీగణాధిపతయే నమః। బాధప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకీభూతప్రతిష్ఠవిషయతాఘటితధర్మానవచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతానిరూపితప్రతిబధ్య
తాత్త్వ నిశ్చయత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతానిరూపితప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకధర్మానవచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతాశ్రయః పక్షే తేతి ప్రత్యక్షాబాధైః
పరిష్కృతం॥ అత్రేదమనుపపన్నం వహ్నిమభావవద్వృత్తిత్వాద్యభావవత్త్వాదిత్యత్ర పర్వతే వహ్నివ్యాప్యధూమవానిత్యత్ర తాదృశపరామర్శ
వహ్నిమాన్ పర్వత ఇతి సంశయస్య పక్షతావచ్ఛేదకనానాత్వాత్ సమబాధనిశ్చయత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతాయాం ఘటాదేశ్చ
సంశయసాధారణ్యాత్ వైశిష్ట్య ఇతి శంక్యం ఘటో గగనాభావవదభావవత్త్వాదిత్యత్ర గగనవానితి పరామర్శోత్తరమపి పర్వతో వహ్నిమానితి
సంశయస్య పక్షతాయా అనుపపత్తేః యత్ర వహ్నివ్యాప్యధూమవానిత్యత్ర బాధనిశ్చయప్రతిబంధకతాయా ఉపపత్తిః ఇత్యయం తన్నిత్యపత్తి
తే తదా గగనాభావవదభావవత్త్వాదిత్యత్ర ఘటో గగనవ్యాప్యాభావవానిత్యాదౌ గగనవాన్ ఘట ఇతి సంశయస్య పక్షతాపత్తేః
యది చ వహ్నిసత్త్వేఽపి వహ్నిసాధనత్వం సాధ్యవత్త్వనిశ్చయత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతాయాముపలక్షితత్వే ఘటోఽపి తం
తదా యత్ర తదా ఘటో గగనాభావవదభావవత్త్వాదిత్యత్ర గగనాభావవానితి పరామర్శోత్తరం గగనవాన్ ఘట ఇతి సంశయః

[illegible]పక్షే [illegible] తాప్రసక్తిః సమానాధికరణ్యాదితి చేదత్ర ప్రసాదా జ్ఞానం ప్రతిబంధకత్వయోరభ్యుపగమే [illegible] వహ్నిమాన్ [illegible] విశేషణం ఇతి బోధ్యం
ధాన్యథా [illegible] తు సాధ్యవత్తానిశ్చయత్వవ్యాప్యకప్రతిబంధకతాయాం వ్యనిష్ఠ విషయతా [illegible] పత్ [illegible] యం [illegible]
వహ్నిమానితి నిశ్చయ [illegible] తాని రూపి తద్విషయత్వ [illegible] సంబంధేన [illegible] విషయతా [illegible] వహ్నిమాన్ [illegible]
సాధ్యవహ్నిమా[illegible]మితి నిశ్చయ [illegible] తాని రూపి తద్విషయతా వ్యాప్యక సాధ్యవత్తా నిశ్చయత్వ వ్యాప్యక ప్రతిబంధకతా నిరూపిత
ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతిబధ్యతా తద్వృత్త్యమేవ పక్షే [illegible] అత్ర [illegible] తవ్యాప్యభావవత్వావ [illegible] వ్యాప్త్యభావవత్తాలిన
[illegible] తా వహ్నిత్వవిశేష్యతాని రూపిత తద్విషయవ్యాప్యతావచ్ఛిన్న ప్రకార [illegible] లి నిశ్చయత్వ వ్యాప్యక ప్రతిబంధకతాయాః
తాదృశపక్షే విశేష్యక వహ్ని ప్రకారకత్వే [illegible] వ్యాప్యక తావన్నాతిప్రసంగ ఇతి యత్ర [illegible] వహ్నిమాన్ [illegible] పక్షే
తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న విశేష్యతా నిరూపిత సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రకారతా [illegible] లిగ్రహాత్వ వ్యాప్యక ప్రతిబధ్యతానిరూపిత
ప్రతిబంధకతాయాం వ్యనిష్ఠ [illegible] అవ్యాప్యభావవత్తా [illegible] వ్యాప్త్యభావవత్తా [illegible] వ్యాప్యపక్ష [illegible] తవత్ప్రతాద్ర
[illegible]

ఘటవత్తో వహ్న్యభావవత్త్వసంశయధర్మిపక్షతా తాత్పర్యోత్పత్తిః బాధనిశ్చయత్వవ్యాపకజ్ఞానవైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాః
పక్షతాధర్మిగ్రహత్వవ్యాపక-ప్రతిబధ్యతానిరూపితత్వేన ఘటితో గగనాభావవదభావవత్త్వాత్ గగనానిత్యాదౌ ఘటితో
గగనాభావవదభావవత్త్వాత్ గగనవాన్నవేతి సంశయపూర్వపక్షతా తాత్పర్యముపపత్తిః బాధనిశ్చయత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతా
యాః జ్ఞానవైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నత్వేపి ఘటిత్వేనాదృశగగనవానిత్యాకారక-పక్షతాధర్మిగ్రహత్వవ్యాపక-ప్రతిబధ్యతానిరూపితత్వేనాప్
పక్షతాధర్మిగ్రహత్వవ్యాపక-ప్రతిబధ్యతానిరూపితతయాం పక్షతాధర్మిగ్రహతావ్యాపకప్రతిబధ్యతానిరూపితజ్ఞానవైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నప్రతిబ
ంధకతాభిన్నత్వాదితి న చ ఘటితాదృశగగనవానిత్యాదౌ ఘటితో గగనవాన్నవేతి సంశయపూర్వపక్షతాతాత్పర్యోత్పత్తిరితి వాచ్యం బాధప్రతిబ
ధ్యతావచ్ఛేదకీభూతపక్షనిష్ఠవిషయతాయాం బాధబుద్ధిత్వవ్యాపక-ప్రతిబధ్యతానిరూపితప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వస్యైవాంగీకారాత్ ఘటితా
వచ్ఛిన్నవిశేష్యతానిరూపితగగనతావచ్ఛిన్నప్రకారతాయాః ఘటితాదృశగగనాభావవానితి బుద్ధినిరూపితప్రతిబంధకతానవచ్ఛేదకతయా
స్యపదేన తాదృశసంశయోత్పాదనాసంభవాత్ సచ గగనాభావవదభావవత్త్వాత్ గగనవత్త్వ గగనవత్త్వాత్ న ఘటః గగనాభావవదభావవత్త్వా
త్ న గగనవానితి తాదృశఘటితే గగనాత్త్వబుద్ధిం ప్రతి తాదృశఘటితో తాదృశగగనవానితి నిశ్చయః పూర్వగగనావచ్ఛిన్నదేన తాదృశగగనప్రకారకని
లాదన భావ

శ్రయవిశిష్టగగనవద్వృత్తివిషయకేన సంశయత్వేన ప్రతిబంధకతయా తాదృశఘటే గగనవత్త్వసంశయస్య విశేషతా తాత్పర్యోపపత్తి దుర్వారత్వాదితి నా
చ్యం బాధబుద్ధిత్వవ్యాపకప్రతిబధ్యతానిరూపితప్రతిబంధకతాయాం తన్నానత్రైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నత్వస్య నివేశనీయత్వాత్తత్ సమఘటితోగ
గనాభావవదభావవత్త్వాత్ గగనాభావవానిత్యాదౌ ఘటే తాదృశగగనవత్త్వబుద్ధిం ప్రతి ఘటే తాదృశగగనాభావవత్త్వనిశ్చయస్య విశిష్ట
విశిష్టబుద్ధిత్వేన ప్రతిబంధకతయా ఘటో న తాదృశగగనవానితి సంశయస్య విశేషతాత్పర్యానుపపత్తౌ ఛిద్రనివేశితత్వావచ్ఛిన్నత్వేన
తాదృశం ఘటే న ఘటో నేత్యాకారకసంశయస్య విశేషతాత్పర్యోపపత్తి దుర్ఘటత్వమేవేతి బోధ్యం ॥ ౦ ॥ శ్రీ ॥ ౦ ॥ శ్రీ ॥ శ్రీగణపతయే నమః ॥ పక్షవిశేష్యకసా
ధ్యప్రకారకనిశ్చయత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతానిరూపితప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నబాధప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకస్యానిష్టవిశిష్యతాఘటిత
ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతానిరూపితప్రతిబధ్యతాశ్రయసంశయవిశేషతేతి ప్రాచీనాచార్యోక్తం । అత్రాప్రసిద్ధరూపేణానిశ్చితత్వసు
మితిబుద్ధిప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వమేవ సంశయత్వఘటితప్రతిబధ్యతాయాం న నివేశనీయం తత్ర నిశ్చయత్వానివేశనే లాఘవాదితి
చేన్న పక్షాభావవద్గ్రహాన్యత్వసాధ్యాభావవత్త్వాత్ నపర్వతో వహ్నిమాన్ధూమాదిత్యాదౌ పర్వతో మహానసీయవహ్నిమానితి

సంశయపక్షతాతాత్పర్యత్తిః పర్వతే వహ్నిమత్త్వబుద్ధిరప్రమా వహ్న్యభావవద్వృత్తిత్వేన గృహీతమహానసీయవహ్న్యభావప్రకారక- పర్వత
విశేష్యకనిశ్చయస్య ప్రతిబంధకత్వేన మహానసీయవహ్న్యభావవాన్ తాదృశపర్వతో వహ్నిమాన్ న వేతి సమూహాలంబనానుమిత్యనుత్పత్త్యా మహా-
నసీయవహ్న్యభావవత్పర్వతత్వావచ్ఛిన్నవిషయతావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతాయా అనుమితివృత్తితావిరహాత్ న చ స్వాపత్ర యద్యపి నావపహిత
పూర్వకత్వసంబంధేన ప్రకృతానుమితావప్రతిబధ్యతానివేశే నిరుక్తపక్షతే తాదృశానుమిత్యుత్తరం మహానసీయవహ్న్యభావవాన్ పర్వత
ఇతి జ్ఞానోత్పత్తౌ బాధకాభావేన తాదృశప్రతిబధ్యతాయా నిరుక్తసంబంధేనానుమితివృత్తితాపత్త్యా పర్వతో మహానసీయవహ్న్యభావవా-
న్వేతి సంశయపక్షపక్షతాతాత్పర్యత్తిరితి వాచ్యం పర్వతతావచ్ఛేదేన వహ్నిసిద్ధత్వే మహానసీయవహ్న్యభావవద్వృత్తిత్వేన పర్వ-
తో మహానసీయవహ్నిమాన్వేతి సంశయపక్షపక్షతాతాత్పర్యత్తిరనవస్థా తాదృశపర్వతే వహ్న్యభావప్రకారకబుద్ధిరప్రమేతి పర్వ-
తత్వావచ్ఛేదేన వహ్నిప్రకారకనిశ్చయవిశిష్టస్య వహ్న్యవచ్ఛేదేన మహానసీయవ[illegible]ప్రకారకనిశ్చయస్య ప్రతిబంధకత్వేన
పర్వతో వహ్నిమానితి అనుమిత్యుత్తరం మహానసీయవహ్నిమద్వృత్తిమత్త్వాత్ పర్వతో వహ్న్యభావవానితి జ్ఞానోత్పత్త్యా మహా-
నసీయవహ్న్యభావత్వావచ్ఛిన్నపర్వతవిషయకబుద్ధితావచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతాయా నిరుక్తసంబంధేన అనుమితివృత్తితావిరహాత్॥

సమవ్యాప్యత్వప్రయత్నేనానవచ్ఛిన్నతోత్తరసంబంధేన అనుమితిప్రవృత్తేః తన్నివర్తితే తాదృశసంశయోత్తరం భవంతో వహ్నిమాన్ నిత్యనుమానం ప్రవృత్తే
బాధకాభావేన సంశయోత్తరసంబంధేన ప్రతిబంధకతాయా అనుమితిప్రవృత్తేస్స తాదృశసంశయస్య పక్షతా తాత్పర్యతత్పక్షం భవ ఇతి నా పుంక్షనం
త్రసంశయోత్తరమనుమితిప్రవృత్తేః ఉపష్టంభకత్వాత్ అప్రామాణ్యజ్ఞానానాస్కందిత సమానప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నతత్సంబంధేన అనుమితి
ప్రతిబంధకత్వాత్ లాఘవాన్ వహ్న్యానికాలీనం పవహ్న్యనుపధానవత్త్వాలీన వహ్నివ్యాప్యవిశిష్టధూమవత్తాభావః వహ్నివ్యాప్యవిశిష్టధూమవత్తాభావప్రతియో
గిత్వాదా తాదృశపక్షః వహ్న్యనుపధానవత్త్వాలీన వహ్నివ్యాప్యవిశిష్టధూమవత్తాభావప్రతియోగిత్వావచ్ఛిన్న సంశయపక్షతా త్వేంద్రియాన్యానకరువ అభావ
వహ్నిబుద్ధిం ప్రతి వహ్నివ్యాప్యవిశిష్టధూమవత్తాభావప్రతియోగిత్వప్రకారక తాదృశపక్షే విశేష్యక-నిశ్చయత్వేన ప్రతిబంధకత్వేన తాదృశానుమ
మితిపూర్వసముత్తరం వా తాదృశపక్షే వహ్న్యనుపధానకాలీన వహ్నివ్యాప్యవిశిష్టధూమవత్తాభావప్రతియోగిత్వానితి నిశ్చయాసంభవేనని
శక్తప్రతియోగిత్వాభావవత్పక్షవిశేష్యక బుద్ధిత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాయాః నిరుక్తసంబంధేనానుమితిప్రవృత్తిత్వాపత్తేరిత్యాశ
ప్తా వాత్యాక్త్వేవ పక్షమాధ్యయానితి పరిష్కారః అథ పక్షతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవిశేష్యకతానిరూపితసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రకారతాశా
లిననుమితిత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతానిరూపితప్రతిబంధకతాశ్రయసంశయపక్షతాత్వమస్తు అప్రామాణ్యజ్ఞానానాస్కందితత్వ

నివేశేపి అనాహార్యత్వాదివిశేషణలాఘవాదితి సహయారాధ్యశ్చేత్ తత్ర సుమితత్పూర్త్తర సుసుమితిసాధ్యసిద్ధిసాత్త్వే తత్రతాదృశపక్షతాయా అనుమితి
ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వే అనుమితిత్వవ్యాపకప్రతిబంధకత్వాచ్ఛేదకధర్మవ్యాప్తిరితి వాచ్యం తాదృశపక్షతాయా అనుమిత్యాపక్షతాయా హేతు
త్వస్యానంగీకారేణ దోషాభావాదితి చేన్న యాదృశపక్షతేన అనుమితిర్న యద్యత్తోరు అప్రామాణ్యజ్ఞానానాస్కందితేత్యత్ర అప్రామాణ్యజ్ఞా
నానాస్కందితానుమితౌ తత్ప్రతిబంధకతత్రపక్షతాప్రతిబంధకత్వం సహపక్షతాయా హేతుత్వం నాంగీక్రియత ఇతి వక్తవ్యం ఉక్తప్రతిబంధక [illegible] ప్రతి
బంధకేన అనుమితిరాగదాయత సాధ్యహేతుతావచ్ఛేదకత్వాలోకవద్వ్యాపకత్వా విషయవిశేషాదరో యత్ర సప్తయోఽప్రామాణ్యజ్ఞానా
స్కందితవత్ తత్ర తదనాస్కందితసిద్ధ్యయా ప్రతిబద్ధిరితి వాచ్యం తత్ర పక్షతాయా హేతుత్వసంభవాసంభవాదితి ॥ ○ శ్రీ
శ్రీకృష్ణ ॥ — ○ శ్రీ — ○ శ్రీ — ○ శ్రీ — ○ శ్రీ — శ్రీరంగనాథాయ నమః ॥